

Angrip orsaken till att ungdomar spårar ur!

Publicerad här den 22 september 2017

UNGDOMAR I FÖRORTSOMRÅDEN tänder eld på bilar och kastar sten på ambulanser och brandbilar. Politikerna är eniga. Detta är oacceptabelt. Vi måste ha fler poliser. Förövarna måste straffas.

I programmet Uppdrag granskning den 6 september 2017 framkom att en fjärdedel av de elever som för ett par år sedan lämnade grundskolan i Göteborg hade blivit lagförda för mer eller mindre allvarliga brott. Efter programmet bjöd ledande politiker från Moderaterna och Sverigedemokraterna över varandra om att föreslå hårdare tag, strängare straff och fler poliser.

Få verkar tänka efter vilka ungdomar det är som gör sig skyldiga till detta och varför de gör det. Det är knappast de framgångsrika eleverna i de välbeställda bostadsområdena. Troligare är att det är de elever som skolan och samhället har lämnat i ett utanförskap. 18 000 elever fick i fjol underkänt i läsförståelse i Pisa-proven. Lika många hindrades att komma in på något gymnasieprogram för att de hade för låga betyg. Bristen i läsförståelse hade följt med dessa elever under hela grundskoletiden.

Denna brist hade gjort att de inte hade kunnat följa med i undervisningen. Att de inte förstått allt som läraren sade eller vad som stod i de uppgifter de skulle lösa. De hade ideligen misslyckats på de betygsprov som de varit tvingade att delta i. De hade fått förebråelser från både hemmet och lärarna för att de inte hade kunnat skärpa sig. De hade förlorat självförtroende och motivation i takt med alla misslyckanden. De flesta lektionerna hade de upplevt som långtråkiga och meningslösa.

Många av dessa elever lämnades efter grundskolan i ett utanförskap utan skola, utan jobb och med ont om pengar. Detta gäller också ett stort antal elever som lyckats komma in på ett yrkesinriktat gymnasieprogram. Som där tvingades läsa ämnen som de inte var intresserade av. Som där ställdes inför kunskapskrav som de inte klarade av. Som därför inte fick någon gymnasiekompetens. Som därför hade svårt att få jobb.

Chefen för organisationen Ung och Trygg i Göteborg berättar att han har sett hur ungdomar som inte har fått en rättvis chans att lyckas i skolan har startat bränder, kastat stenar och glidit in i kriminella nätverk där de har fått uppskattning och självkänsla. Varje år är det numera minst 20 000 elever som misslyckas i skolan.

Man kan förstå om dessa elever känner sig hatiska mot det samhälle som har utsatt dem för många års lidande i skolan och sedan övergivit dem. Även om det stora flertalet av dem lyckas få rätsida på sina liv återstår kanske en tiondel av dem som inte lyckas med detta. Som hamnar i det riskfyllda utanförskap där de blir lättfångade offer för värvare till olika sorts kriminalitet, till drogberoende, till spelberoende eller till religiös extremism.

Att det är så många ungdomar som spårar ur medför oöverskådliga risker och kostnader för samhället. Om inget görs kommer antalet unga som hamnar i detta utanförskap att öka med något tusental varje år. Redan har vi sett hur dödsjutningar och knivmord inträffar snart sagt varje dag.

Två nationalekonomer, Eva Lundmark-Nilsson och Ingvar Nilsson, har länge forskat kring de ekonomiska kostnaderna av sociala problem. För flera år sedan (2012) beräknade de att en enda gängmedlem som är kriminell i femton år kostar samhället drygt tjugo miljoner kronor. Värre än så är det lidande som drabbar dessa ungdomar och deras anhöriga.

Det går inte att helt hindra att ungdomar blir kriminella. Men man skulle kunna minska tillflödet av nya kriminella. Detta om man slopade den betygsspärr som eleverna stupar på och de graderade betyg som ändå inte har någon annan funktion än att sortera dem. Men framför allt om man infriade politikernas löften om att kompensera de ungdomar som inte har fått med sig det språk som de behöver för att lyckas i skolan.

Det är bra att det tillförs pengar till de skolor som har flest underkända elever. Men det räcker inte. Pengarna måste få en hårdare styrning till de elever som bäst behöver stödet. Det finns annars risk att pengarna används för att täta diverse hål i skolornas budget. Därför måste alla elever i förskolan gå igenom ett test i ordförståelse. De elever som inte klarar detta test ska få så mycket hjälp som de behöver för att klara testet oavsett hur lång tid det tar.

Det är bra att det utlovas en garanti för läsa, räkna och skriva. Men det räcker inte. Pengarna måste få en skarp styrning till att förbättra elevernas språk. Att de kan läsa och förstå orden är en förutsättning för att de ska kunna följa med och lära sig. Att i förskolan arbeta med grundskolans innehåll och arbetssätt är fel. Tids nog borde eleverna i grundskolan kunna lära sig den matematik de behöver i livet. Där kommer de ju att få inte mindre än 1 150 lektionstimmor i ämnet.

Varför har då eleverna inte för länge sedan fått den tidiga kompensation som de hade behövt? Varför har man inte anställt de förskollärare och de specialpedagoger som hade krävts? Politikerna har låtit snällheten bedra visheten. Att det här nästan uteslutande

rör sig om elever med kortutbildade föräldrar lär vara en förklaring. Problemet har inte rört de beslutandes egna barn, bara andras ungar.